

N:o 41.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående tillägg till förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, innefattande bestämmelser om municipalsamhällen; gifven Stockholms slott den 28 januari 1898.

Under återopande af hvad bilagda utdrag af protokollet öfver civilärenden för denna dag innehåller, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående tillägg till förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas, och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

E. von Krusenstjerna.

Förslag

till

Lag

angående tillägg till förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Häri genom förordnas, dels att det i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 efter § 78 införda stadgande om köping skall upptagas i förordningens paragrafföljd såsom § 79, dels ock att till förordningen skall läggas en ny paragraf, så lydande:

§ 80.

Mom. 1. Har Kongl. Maj:t förordnat, att ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer samt hvad i helsovårdsstadgan för riket föreskrifves om stad skola, lända till efterrättelse för område å landet, som ej utgör egen kommun, vare det område att anse såsom ett särskildt samhälle (municipalsamhälle), hvars medlemmar ega att, oberoende af kommunen i öfrigt, sjelfve vårda sådana för samhället gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, som afses i nämnda författningar eller föranledas af dessas tillämpning inom samhället; och gälle i afseende härå om municipalsamhälle i tillämpliga delar hvad i denna förordning är om kommun stadgadt, med iakttagande deraf att, i stället för kommunalstämma, kommunalfullmäktige och kommunalnämnd, motsvarande myndigheter inom municipalsamhälle skola benämnas municipalstämma, municipalfullmäktige och municipalnämnd.

Mom. 2. Genom stadgandet i mom. 1 sker ej ändring vare sig i den medlem af municipalsamhälle tillkommande rätt att inom den kommun, samhället tillhör, deltaga i der förekommande öfverläggningar och

beslut rörande angelägenheter af enahanda art som dem, hvilka i sagda mom. afses, eller i hans skyldighet att lemna bidrag till utgifter, som af dylika beslut föranledas.

Mom. 3. Afser förordnande, hvarom i mom. 1 sägs, allenast en eller flera af de i samma mom. omförmälda författningar, skola de i denna § meddelade bestämmelser lända till efterrättelse i fråga om sådana ärenden, som åsyftas i de författningar, förordnandet angår.

Mom. 4. Finnas i visst fall särskilda omständigheter påkalla undantag från de förut i denna § gifna stadganden eller nödvändiggöra annan ordning för municipalsamhälles beslutande- och beskattningsrätt, ege Kongl. Maj:t på framställning af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, vederbörande kommun eller medlem af samhället att i ärendet förordna, efter som skäligt pröfvas.

Mom. 5. Hvad i denna § är stadgadt om municipalsamhälle gälle äfven om köping, som icke utgör egen kommun.

Denna lag skall lända till efterrättelse från och med år 1900; dock skall under år 1899 dels i oktober månad kommunalstämmans ordförande inom kommun, der samhälle, hvarom ofvan är sagdt, finnes, eller, derest särskild styrelse är för samhället tillsatt, ordföranden i denna styrelse, efter kungörande i den ordning, som om kommunalstämma är stadgad, hålla sammanträde med samhällets röstberättigade invånare för val af ordförande och vice ordförande i municipalstämman samt af ledamöter, ordförande och vice ordförande i municipalnämnden, dels i december månad municipalstämma sammankallas för granskning af samhällets fyrktalslängd äfvensom debiterings- och uppbördslängd, der sådan, till följd af under året i dittills gällande ordning beslutad särskild uttaxering inom samhället, ifrågakommer. Dessa längder åligger det municipalnämnden i god tid före stämman vederbörligen upprätta; och skall, intill dess samhällets fyrktalslängd varder försatt i sådant skick, att den kan läggas till grund för röstberäkningen inom samhället, kommunens allmänna röstlängd, i hvad angår till samhället hörande personer, dervid tjena till efterrättelse.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 28 ja-
nuari 1898.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **grefve DOUGLAS**,
Statsråden: herr friherre **ÅKERHELM**,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre **RAPPE**,
CHRISTERSON,
ANNERSTEDT,
VON KRUSENSTJERNA,
grefve **WACHTMEISTER**.

Departementschefen statsrådet von Krusenstjerna föredrog vidare i underdånighet Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1896, deri Riksdagen på anförda skäl anhållit, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till de tillägg till och ändringar i kommunallagarne, som kunde vara erforderliga för att ordna de kommunala beskattningsförhållandena inom platser å landsbygden, för hvilka ordningsstadgan för rikets städer och andra dylika författningar egde tillämpning; i anledning hvaraf, enligt nådig remiss, Kongl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga länen i underdånighet sig utlätit.

Efter att hafva redogjort för innehållet i berörda skrifvelse och de deröfver afgifna utlåtanden, anförde departementschefen vidare:

Enligt § 30 af ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 skall hvad i samma stadga är föreskrifvet om stad i tillämpliga delar gälla för köping, hamn, fiskeläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning, då Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande efter

vederbörandes hörande sådant förordnar genom beslut, som skall Eders Kongl. Maj:ts pröfning underställas; och har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i sammanhang med sådan underställning att, efter det vederbörande blifvit hörda, jemväl underställa Eders Kongl. Maj:ts pröfning förslag, om hvilka styrelser eller myndigheter böra på sådant ställe fullgöra hvad som i stad enligt stadgan åligger magistrat eller annan lokalmyndighet derstädes, samt om dessa styrelsers eller myndigheters sammansättning och vidden af deras befogenhet uti ifrågavarande hänseende. Härmed väsentligen öfvensstämmade föreskrifter meddelas i afseende å byggnadsväsendet i § 50 af byggnadsstadgan för rikets städer den 8 maj 1874, i afseende å brandväsendet i § 20 af brandstadgan för rikets städer af samma dag samt i afseende å helsovården i § 26 af helsovårdsstadgan för riket den 25 september 1874; dock med den skilnad i fråga om byggnadsstadgan och brandstadgan, att dessa utan särskildt beslut skola tillämpas inom köping.

I öfverensstämmelse härmed har Eders Kongl. Maj:t för ett ganska afsevärdt antal områden å landsbygden förordnat om tillämpning af omförmälda för stad gällande stadganden. De dervid meddelade bestämmelser, genom hvilka organiserats särskilda styrelser och myndigheter att uti de i hvarje fall ifrågavarande afseenden fungera i stället för de stadsmyndigheter, till hvilka motsvarighet ej å landet finnes, äro ganska skiftande. Hvad angår den beslutanderätt i förevarande frågor, som utöfvas af stadsfullmäktige eller allmän rådstuga, har motsvarande myndighet oftast uppdragits åt områdets i kommunala angelägenheter röstberättigade invånare, samlade till särskild stämma under en af dem vald ordförande. I flera fall tillkommer dock ifrågavarande myndighet vederbörande sockens kommunalstämma. Den allmänna öfvervakande befogenhet, som tillkommer magistrat i stad, har vanligen anförtrotts åt en särskild styrelse, sammansatt af en ordförande, som utses af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, samt två eller flere ledamöter, som väljas antingen af områdets invånare å deras särskilda stämma eller af kommunalstämman i socknen. I vissa fall utöfvar socknens kommunalnämnd ifrågavarande ordningsmakt.

Tillämpning utaf ifrågavarande stadganden föranleder i regeln vidtagande inom de afsedda områdena af vissa åtgärder, som medföra utgifter, såsom anställande af polistjenstemän, förvärfvande af mark till gator och allmänna platser, inköp af eldsläckningsmateriel o. s. v. Om sättet för fattande af beslut i dylika frågor och anskaffande af nödiga medel härtill innehålla de ifrågavarande författningarne icke några bestämmelser. Så vidt dessa frågor förekomma i stad, tillkommer det enligt förord-

ningen om kommunalstyrelse i stad allmänna rådstugan eller stadsfullmäktige att besluta härom. Hvad åter de ifrågavarande samhällena å landet angår, saknas uttryckliga bestämmelser. Men då behovet varit oafvisligt, har det föranledt, att den myndighet, som i öfrigt skolat utöfva den allmän rådstuga eller stadsfullmäktige enligt ordningsstadgarne tillkommande befogenhet, jemväl ansetts behörig att fatta beslut om åtgärder, hvilkas genomförande erfordra utgifter, samt att genom beskattning anskaffa de nödiga medlen. Saknaden af beskrifven lag i ämnet har emellertid vållat stor osäkerhet och, såsom Riksdagen erinrat, flerstädes föranledt tvister. Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande hafva jemväl vitsordat behovet af bestämmelser i förevarande afseende. Sedan nu uppmärksamheten blifvit fäst å saken, synes en reglering medelst lag af ifrågavarande förhållanden, som äro af stor praktisk betydelse, icke böra längre undanskjutas.

På grund häraf har jag låtit inom civildepartementet med biträde af landshöfdingen P. Isberg och ledamoten i lagbyrån, assessoren H. Westring, hvilka enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga bemyndigande för sådant ändamål tillkallats, utarbета förslag till lag om tillägg till förordningen om kommunalstyrelser på landet den 21 mars 1862, innefattande bestämmelser om municipalsamhällen; och anhåller jag att nu få redogöra för grunderna för detta förslag.

Enligt förordningen om kommunalstyrelse på landet utgör i allmänhet hvarje socken en särskild kommun, hvars medlemmar ega att sjelfve, efter hvad förordningen närmare bestämmer, vårda sina gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, så vidt icke, enligt gällande författningar, det tillkommer offentlig embetsmyndighet att dem handhafva. Derest förordnande meddelas om tillämpning af ifrågavarande ordningsstadgar å hela det område, som tillhör viss kommun, eger naturligtvis kommunen att genom sina vanliga organ besluta angående de inom kommunen i följd af nämnda stadgars tillämpning uppkommande frågor, som ej enligt desamma skola af annan myndighet handhafvas. När åter, såsom fallet vanligen är, stadgarne skola tillämpas allenast å en del af det till en kommun hörande område eller å delar af särskilda kommuners områden, uppstår behof af särskilda regler. Det skulle då kunna ifrågasättas att, såsom hittills i vissa fall meddelade bestämmelser föranleda, låta de för kommunen i dess helhet till-satta myndigheter vårda jemväl de angelägenheter, som angå allenast den del af kommunen, hvarest ordningsstadgarne skola tillämpas. Men då dessa angelägenheter uppenbarligen icke kunna intressera andra än dem, som tillhöra den ifrågavarande kommundelen, synes en sådan

anordning icke böra i fråga sättas. Icke heller lär man kunna skilja dylika områden helt och hållet från de kommuner, de hittills tillhört, och låta dem bilda egna kommuner för sig. Det lämpligaste synes vara att konstituera sådant område till ett särskildt samhälle, hvilket — på samma gång man skiljer det från kommunen i fråga om de för samhället särskilda angelägenheter — i allt öfrigt bibehålles vid gemenskapen med den kommun, hvartill samhället hör. I fråga om sättet för ifrågasvarande angelägenheter handhafvande synas i allt samma stadganden kunna gälla som för vården af kommuns angelägenheter i allmänhet, allenast med det undantag, att de inom municipalsamhälle beslutande och verkställande myndigheterna, till undvikande af förväxling med motsvarande myndigheter inom kommunen, böra benämnas municipalstämma, municipalfullmäktige och municipalnämnd.

Bildandet inom en kommun af ett sådant municipalsamhälle, som nu är sagdt, skulle således icke hafva någon betydelse i afseende å alla de kommunala angelägenheter, som äro af annan art än de, hvilka i ordningsstadgarna afses. Deremot komma beslut, hvilka inom kommunen fattas rörande angelägenheter af enahanda art som dem, hvilka municipalsamhället själf vårdar — således frågor om kommunala ordningsstadgar för öfriga delen af kommunen angående byggnadsväsendet, brandväsendet och helsovården derstädes — icke att blifva tillämpliga å samhället. Konsekvensen deraf borde, strängt taget, blifva, att samhällsmedlemmarne ej skulle inom kommunen ega deltaga i beslut om sådana angelägenheter eller hafva skyldighet att bidraga till deraf föranledda utgifter. Detta skulle emellertid medföra åtskilliga praktiska olägenheter. Då gränsen emellan de inom kommunen förekommande frågor, hvilka skulle vara gemensamma för hela kommunen, och dem, i hvilka municipalsamhällets medlemmar ej egde taga del, skulle blifva ganska svår att i hvarje fall uppdraga, är det att befara, att tvister huruvida ärendena vore af ena eller andra arten ofta skulle uppstå. Mycken omgång och besvär komme att vållas af de olika debiteringar, som, der municipalsamhälle finnes, blefve nödigt verkställa inom den kommun, till hvilken det hör. Då härtill kommer, att de inom kommun, der ordningsstadgarne ej gälla, förekommande utgifter af förevarande art i allmänhet lära vara af temligen ringa betydelse, har det syntts lämpligast att låta samhällsmedlemmarne fortfarande bibehållas vid sin rösträtt och skattskyldighet inom kommunen äfven i förevarande afseende.

Det inträffar ej sällan, att endast någon eller några af ifrågasvarande ordningsstadgar skola tillämpas å visst område. Då behof af särskild organisation jemväl i sådant fall förekommer, böra förevarande lags föreskrifter

äfven då gälla, ehuru naturligtvis endast i afseende å sådana ärenden, som afses i de ordningsstadgar, hvilka det i hvarje fall meddelade förordnandet angår.

Enligt hvad resolutionerna angående tillämpning af ordningsstadgarne visa, hafva de olikartade förhållandena å olika platser föranlett väsentligen skiljaktiga bestämmelser i nämnda hänseende. Sådana förhållanden kunna äfven inverka i det afseende, hvarom nu är fråga. Säsom exempel härutinnan må nämnas, att i ett fall, der allenast brandstadgan skall tillämpas, alla utgifter till följd af särskildt åtagande bestridas af förvaltningen af ett inom området. beläget kungligt slott; och att i detta fall å samhället tillämpa en sådan anordning som den ifrågavarande skulle blifva både onödigt och olämpligt. Emellanåt inträffar det, att två eller flera af ifrågavarande författningar skola tillämpas å områden, som allenast delvis sammanfalla med hvarandra. För sådana och andra dylika fall är det nödvändigt, att undantag från eller modifikation af de allmänna reglerna må kunna medgifvas; och lärer det böra tillkomma Eders Kongl. Maj:t att, då behof i sådant afseende yppas, efter omständigheterna förordna.

De i förevarande förslag upptagna föreskrifter synas böra medföra ändringar i åtskilliga af de hittills meddelade administrativa bestämmelserna angående tillämpning af ordningsstadgarne i syfte att dessa bestämmelser må bringas till öfverensstämmelse med lagens innehåll. Derest förslaget varder antaget, torde jag få framdeles inför Eders Kongl. Maj:t anmäla frågan härom.

Departementschefen uppläste härefter ofvan omförmälda förslag till lag angående tillägg till förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, innefattande bestämmelser om municipalsamhällen, samt hemställde, att sagda förslag måtte för Riksdagen till antagande framläggas.

Till denna af Statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lemna bifall; och skulle proposition i ämnet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

Conr. Falkenberg.